

3. Logaritmische grafieken en exponentiële verbanden.

Opgave 3.1 Aflezen van coördinaten in een enkellog-grafiek.

De coördinaten van de punten A, B, C, D en E.

A: $(2; 10^{1,1}) \rightarrow (2; 12,6)$

B: $(3; 10^{1,8}) \rightarrow (3; 63)$

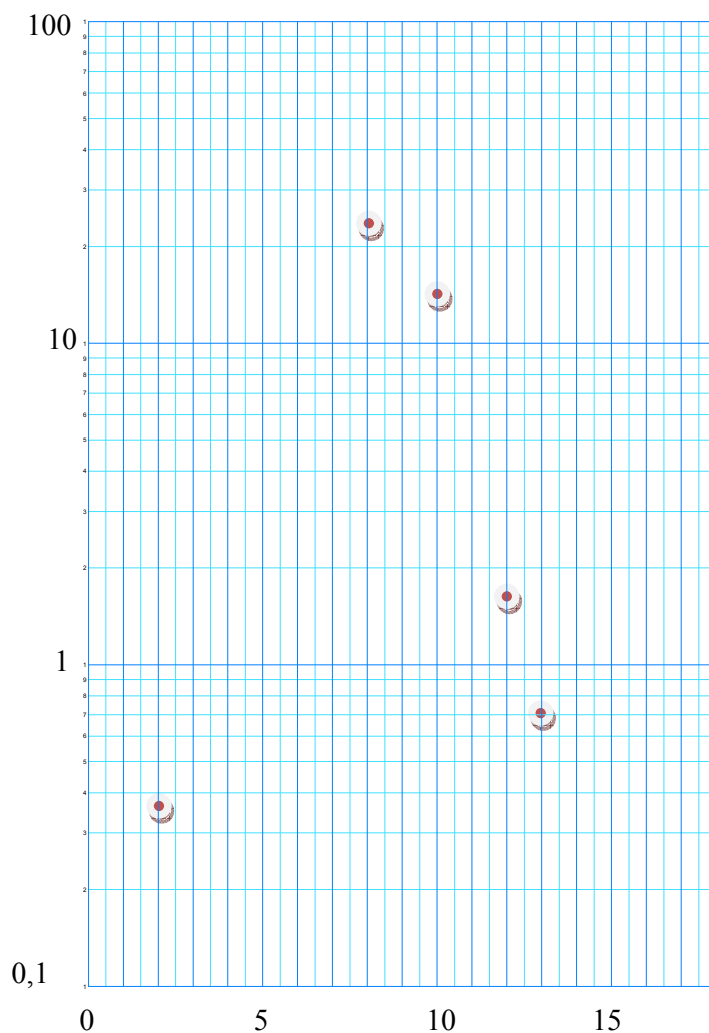
C: $(5,3; 10^{2,1}) \rightarrow (5,3; 126)$

D: $(4; 10^{2,5}) \rightarrow (4; 316)$

E: $(6,9; 10^{2,62}) \rightarrow (6,9; 417)$

Opgave 3.2 Uitzetten van punten in een enkellog-grafiek.

Stel de juist schaalverdeling in en via copy en paste krijg de volgende grafiek.

Opgave 3.3**Aflezen van coördinaten in een dubbellog-grafiek.**

De coördinaten van de punten A, B, C, D en E.

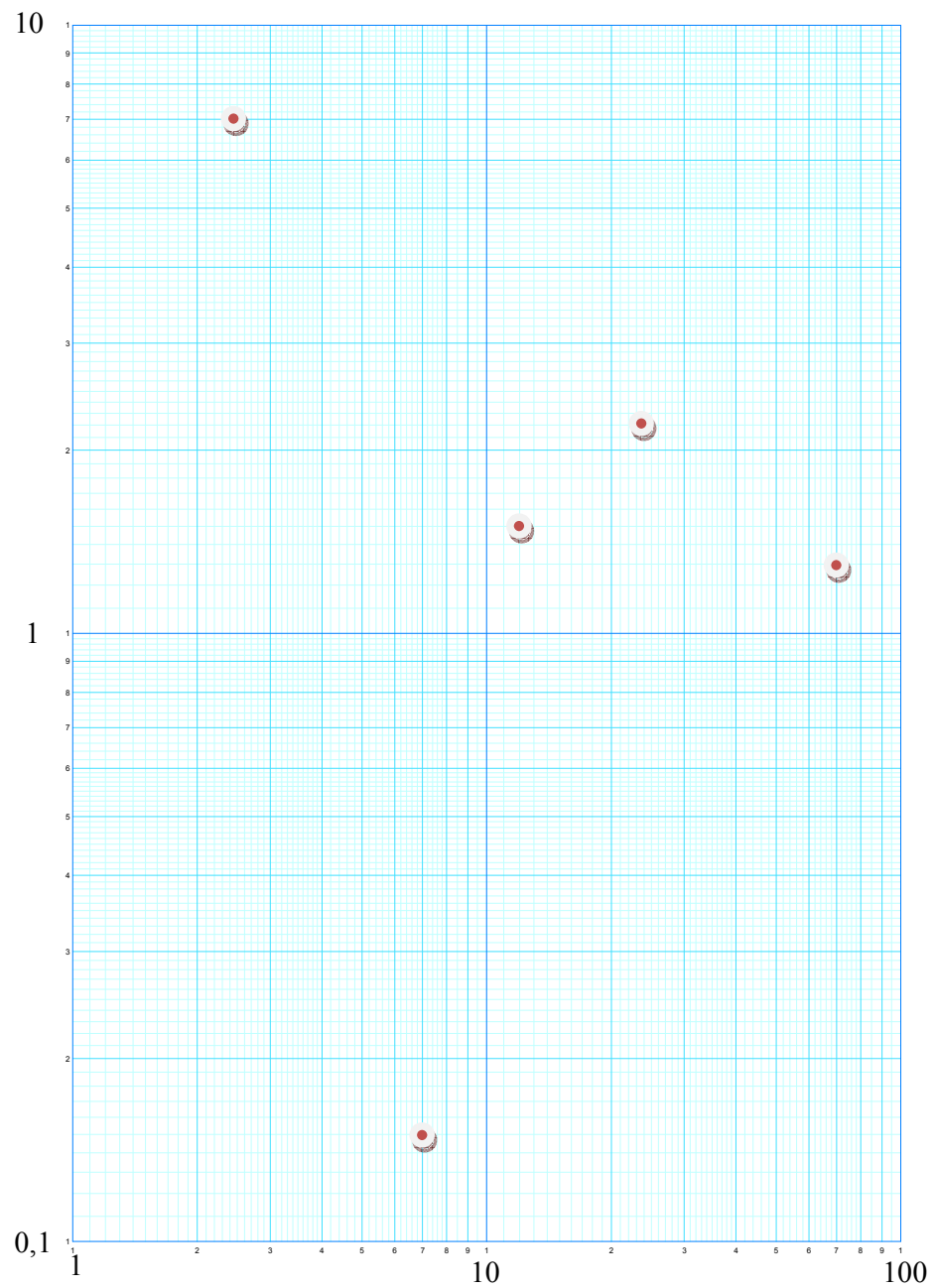
A: $(10^{1,2}; 10^{-0,4}) \rightarrow (16; 0,4)$

B: $(10^{0,55}; 10^{0,1}) \rightarrow (3,5; 1,3)$

C: $(10^{0,2}; 10^{0,6}) \rightarrow (1,6; 4,0)$

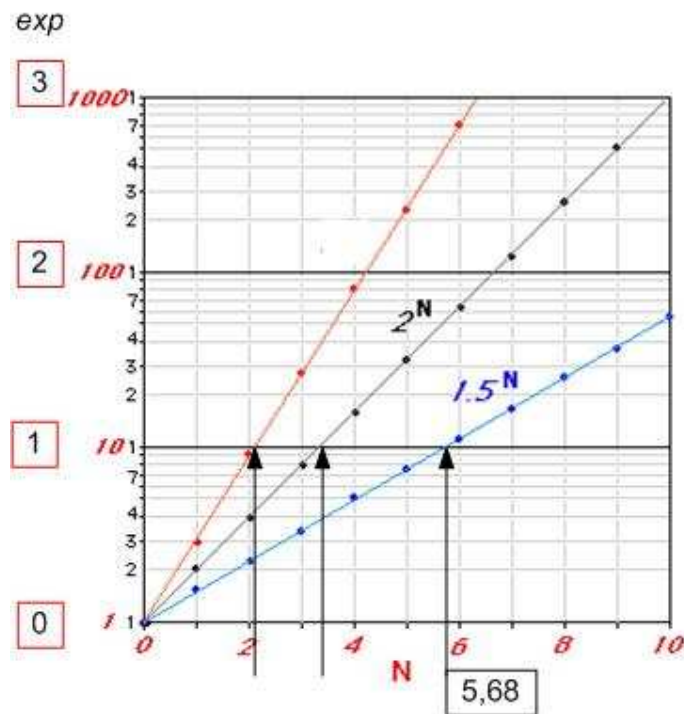
D: $(10^{1,13}; 10^{0,22}) \rightarrow (13; 1,7)$

E: $(10^{1,65}; 10^{0,88}) \rightarrow (45; 7,6)$

Opgave 3.4**Uitzetten van punten in een dubbellog-grafiek.**

Opgave 3.5

Grondtal bepalen met enkellog-grafiek.

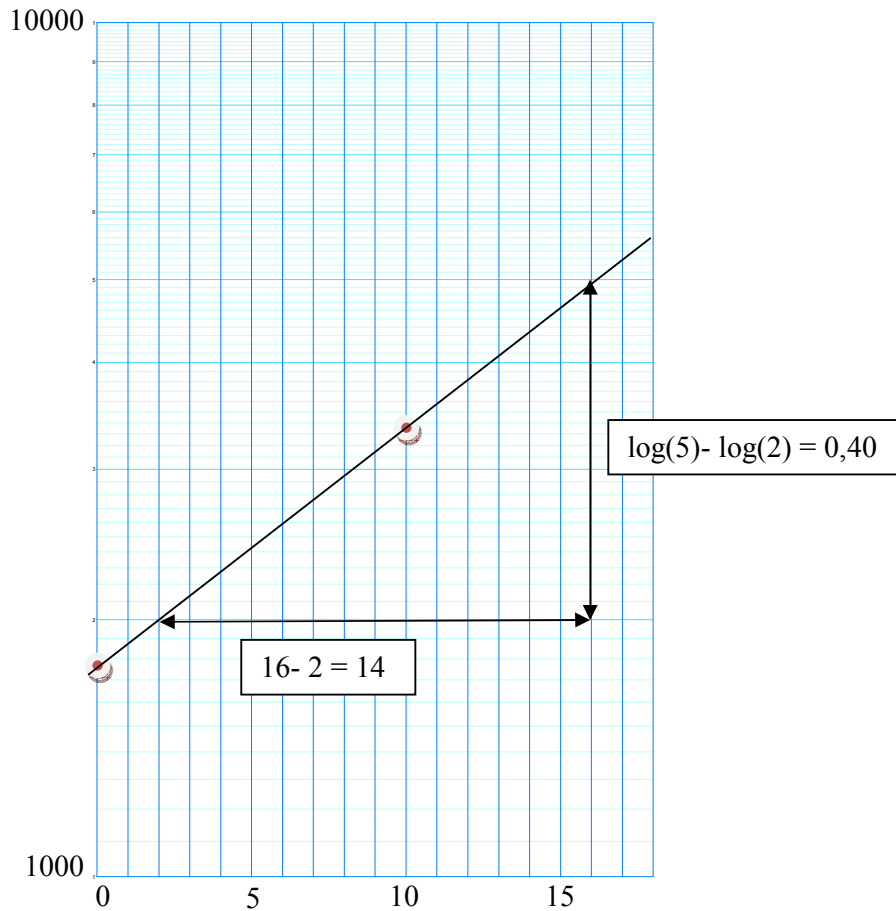

- a $2^N = (10^{0,3})^N = 10^{0,3N}$
- b $\text{helling rood} = \frac{1}{2,1} = 0,48$
 exponent = $0,48 \cdot N$
- c $(10^{0,48})^N = 3^N$

Opgave 3.6

Groei van je spaarrekening.

- a $K(1) = 1,065 \times 1780 = 1896$
- b $K(10) = (1,065)^{10} \times 1780 = 1,877 \times 1780 = 3341$
- c $\text{rente na 10 jaar} = K(10) - K(0) = 3341 - 1780 = 1561$
- d zie grafiek hierna
- e $(1,065)^N = 10^{0,0273 \cdot N}$
- f $\text{helling} = \frac{0,4}{14} = 0,028$
 klopt met antwoord g

Opgave 3.7

Oefenen met ${}^a\log(b)$.

Bereken en controleer.

a voorbeeld:

$${}^2\log(8) = \frac{{}^{10}\log(8)}{{}^{10}\log(2)} = 3 \quad \text{controle: } 2^3 = 8$$

$$\mathbf{b} \quad {}^{1,04}\log(1,6) = \frac{{}^{10}\log(1,6)}{{}^{10}\log(1,04)} = 12 \quad \text{controle: } 1,04^{12} = 1,60$$

$$\mathbf{c} \quad {}^3\log(100) = \frac{{}^{10}\log(100)}{{}^{10}\log(3)} = 4,19 \quad \text{controle: } 3^{4,19} = 99,8$$

$$\mathbf{d} \quad {}^3\log(9) = \frac{\log(9)}{\log(3)} = 2 \quad \text{controle: } 3^2 = 9$$

$$\mathbf{e} \quad {}^3\log(3^{11}) = 11 \quad \text{want } 3^{11} = 3^{11}$$

Opgave 3.8**Bereken de waarde van x .**

Bereken en controleer.

a voorbeeld:

$$5x = {}^3\log(5) \rightarrow x = \frac{{}^3\log(5)}{5} = \frac{\log(5)}{5\log(3)} = 0,293$$

$$\text{controle : } 5 \times 0,293 = {}^3\log(5) \quad \text{klopt}$$

b $1200 = 1000 \cdot (1,06)^x \rightarrow 1,06^x = \frac{1200}{1000} \rightarrow 1,06^x = 1,2$

$$\rightarrow x = {}^{1,06}\log(1,2) \quad \text{exact}$$

$$\rightarrow x = \frac{\log(1,2)}{\log(1,06)} = 3,13 \quad \text{afgerond}$$

$$\text{controle : } 1000 \cdot (1,06)^{3,13} = 1200,1 \quad \text{klopt}$$

c $2^x = 1000 \rightarrow x = {}^2\log(1000) \quad \text{exact}$

$$\rightarrow x = \frac{\log(1000)}{\log(2)} = 9,97 \quad \text{afgerond}$$

$$\text{controle : } 2^{9,97} = 1003 \quad \text{klopt}$$

d $3 \cdot 4^{1,5x} = 500 \rightarrow 4^{1,5x} = \frac{500}{3} = 166,7$

$$\rightarrow 1,5x = {}^4\log(166,7) = \frac{\log(166,7)}{\log(4)} = 3,69 \rightarrow x = \frac{3,69}{1,5} = 2,46$$

$$\text{controle : } 3 \cdot 4^{3,69} = 499,7 \quad \text{klopt}$$

e $x^2 = 1000 \rightarrow x = 1000^{1/2} \quad \text{of} \quad x = \sqrt{1000} \quad \text{exact}$

$$\rightarrow x = 31,6 \quad \text{afgerond}$$

$$\text{controle : } 31,6^2 = 998,6 \quad \text{klopt}$$

f $x^{1,5} = 1000 \rightarrow x = 1000^{1/1,5} = 1000^{2/3} = 100$

$$\text{controle : } 100^{1,5} = 1000 \quad \text{klopt}$$

g $5^x = 100 \rightarrow x = {}^5\log(100) \quad \text{exact}$

$$\rightarrow x = \frac{\log(100)}{\log(5)} = 2,86 \quad \text{afgerond}$$

$$\text{controle : } 5^{2,86} = 99,8 \quad \text{klopt}$$

h ${}^x\log(1000) = 3 \rightarrow x^3 = 1000 \rightarrow x = 10$

i ${}^5\log(2x) = 0,1 \rightarrow 5^{0,1} = 2x \rightarrow x = \frac{5^{0,1}}{2} = 0,587$

$$\text{controle : } {}^5\log(2 \times 0,587) = 9,97 \cdot 10^{-2} \quad \text{klopt}$$

- j** $x^3 = 100 \rightarrow x = 100^{1/3}$ of $x = \sqrt[3]{100}$ exact
 $\rightarrow x = 4,64$ afgerond
 controle: $4,64^3 = 99,9$ klopt
- k** $5 \cdot \log(x) = 10 \rightarrow \log(x) = 2 \rightarrow x = 2^2 = 4$
 controle: $5 \cdot \log(4) = 5 \times 2 = 10$
- l** $\log(x^5) = 10 \rightarrow x^5 = 2^{10} \rightarrow x = 2^2 = 4$
- m** $x = 2,5^{-0,2} \rightarrow x = 0,833$

Opgave 3.9

Groei van je spaarrekening en berekening met logaritme.

- a** $K(10) = K(0) \cdot 1,04^{10} \rightarrow K(10) = 1780 \times 1,04^{10} = 2635$
- b** $K(n) = K(0) \cdot 1,04^n \rightarrow 1,7 \cdot K(0) = K(0) \times 1,04^n$
 $\rightarrow 1,04^n = 1,7 \rightarrow n = \frac{\log(1,7)}{\log(1,04)} = 13,5$
 na 13,5 jaar is je kapitaal met 70% gegroeid
- c** $K(n) = K(0) \cdot 1,04^n \rightarrow 3000 = 1780 \times 1,04^n$
 $\rightarrow 1,04^n = \frac{3000}{1780} = 1,685 \rightarrow n = \frac{\log(1,685)}{\log(1,04)} = 13,3$
 na 13,3 jaar is het kapitaal 3000
- d** $K = 1780 + 300 = 2080$
 $K(n) = K(0) \cdot 1,04^n \rightarrow 2080 = 1780 \times 1,04^n$
 $\rightarrow 1,04^n = \frac{2080}{1780} = 1,169 \rightarrow n = \frac{\log(1,169)}{\log(1,04)} = 4,0$
 na 4,0 jaar is de rente 300

Opgave 3.10

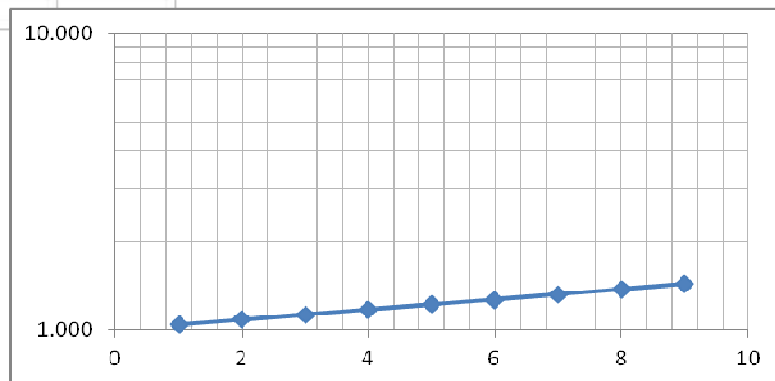
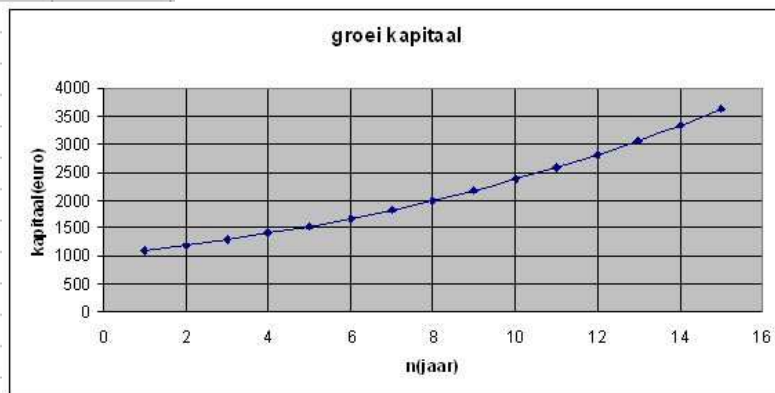
Groei van je spaarrekening en Excel.

$$K(0) = 1000$$

$$\text{groefactor} = 1,09$$

$$\rightarrow K(n) = 1000 \cdot (1,09)^n$$

	A	B	C	D
1	n(jaar)	K(euro)		
2	1	1090		
3	2	1188		
4	3	1295		
5	4	1412		
6	5	1539		
7	6	1677		
8	7	1828		
9	8	1993		
10	9	2172		
11	10	2367		
12	11	2580		
13	12	2813		
14	13	3066		
15	14	3342		
16	15	3642		

Opgave 3.11

Exponent bepalen met dubbellogaritmisch papier.

a $x = 5 \rightarrow y = 2 \times 5^3 = 250$ klopt met grafiek

$x = 5 \rightarrow \log(x) = \log(5) = 0,7$ klopt

$x = 5 \rightarrow \log(y) = \log(250) = 2,4$ klopt

b $\log(x) = 0,5 \rightarrow x = 10^{0,5} = 3,16$ klopt met grafiek

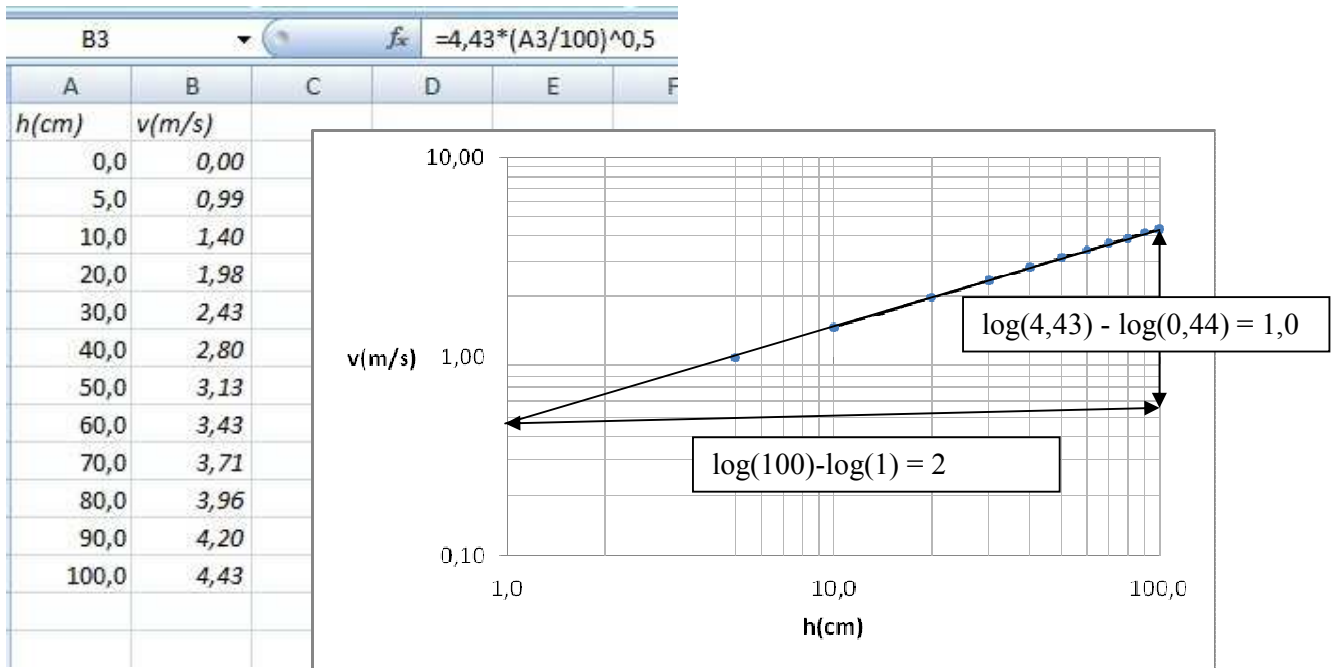
$\log(x) = 0,5 \rightarrow x = 3,16 \rightarrow y = 2 \times 3,16^3 = 63$ klopt

$\log(x) = 0,5 \rightarrow \log(y) = \log(63) = 1,8$ klopt

Opgave 3.12

Exponent bepalen in de formule voor de uitstroombnelheid.

a

b $v = 4,43 \cdot h^{1/2}$ dan ook $\log(v) = \log(4,43 \cdot h^{1/2})$
 ofwel ${}^{10}\log(v) = {}^{10}\log(p) + q \cdot {}^{10}\log(h)$
 $p = 4,43$ en $q = 0,5$

c $helling = \frac{1}{2}$ klopt met formule

Opgave 3.13

Radioactief verval.

a $T_{1/2}({}^{60}\text{Co}) = 5 \text{ jaar} \rightarrow n = \frac{12 \text{ jaar}}{5 \text{ jaar}} = 2,4$

$N = N(0) \cdot \left(\frac{1}{2}\right)^n \rightarrow N(12) = 100\% \times (0,5)^{2,4} = 18,9 \%$

b $m(0) = 1200 \text{ g} \rightarrow m(12) = 18,9 \%$ van 1200 g
 $\rightarrow m(12) = 0,189 \times 1200 = 227 \text{ g}$

c $N(3) = 100\% \times (0,5)^3 = 12,5 \%$

d $N = 5\% \rightarrow 5\% = 100\% \times (0,5)^n$ links en rechts delen door 100
 $\rightarrow 0,05 = (0,5)^n \rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,05) = \frac{\log(0,05)}{\log(0,5)} = 4,32$
 $\rightarrow t = 4,32 \times T_{1/2} = 4,32 \times 5 \text{ jaar} = 21,6 \text{ jaar}$

Opgave 3.14

De leeftijd van een fossiel bepalen met behulp van radioactieve kernen.

a $N = N(0) \cdot \left(\frac{1}{2}\right)^n \rightarrow 5\% = 100\% \times (0,5)^n$
 $\rightarrow 0,05 = (0,5)^n \rightarrow n = \frac{\log(0,05)}{\log(0,5)} = 4,32$
 $\rightarrow t = 4,32 \times T_{\frac{1}{2}}(^{14}\text{C}) \rightarrow t = 4,32 \times 5730 \text{ jaar} = 24840 \text{ jaar}$
 afgerond : $t = 25000 \text{ jaar}$

b $t = 1200 \text{ jaar} \rightarrow n = \frac{1200}{5730} = 0,209$
 $N = N(0) \cdot \left(\frac{1}{2}\right)^n \rightarrow N = 100\% \times (0,5)^{0,209} = 86,5 \%$
 Het percentage is 87% van het percentage in levende natuur.

c $t = 10000 \text{ jaar} \rightarrow n = \frac{10000}{5730} = 1,745$
 $N = N(0) \cdot \left(\frac{1}{2}\right)^n \rightarrow N = 100\% \times (0,5)^{1,745} = 29,8 \%$
 Er is nog 29,8 % van de ^{14}C - atomen over.

Opgave 3.15

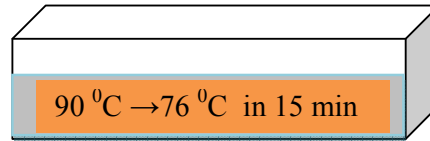
Herleiden formule voor radioactief verval.

a
 $N = 100 \cdot (2)^{-t/20} = 100 \cdot (0,5)^{t/20}$
 $N = 100 \cdot (0,5)^{t/20}$ (N in % en t in dagen)
 $n = t/20 \rightarrow T_{\frac{1}{2}} = 20 \text{ dagen}$

b $2 = 4^{0,5}$
 $N = 100 \cdot (2)^{-t/20} = 100 \cdot (4)^{-0,5t/20} = 100 \cdot (4)^{-t/40}$

c met formule vraag b) : $N = 100 \cdot (4)^{-20/40} = 50 \%$
 met formule vraag a) : $N = 100 \cdot (2)^{-20/20} = 50\%$
 beide formules geven hetzelfde antwoord

d $N = 100 \cdot (4)^{-t/40} = 100 \cdot \left(\frac{1}{4}\right)^{t/40} = 100 \cdot (0,25)^{t/40} = 100 \cdot (0,25)^n$
 met $n = t/40$
 n is het aantal keren dat de beginwaarde $4 \times$ zo klein geworden is.

Opgave 3.16**Berekening aan afkoelproces.****a**

$$T(\text{omgeving}) = 22\text{ }^{\circ}\text{C}$$

$$\Delta T(0) = 90 - 22 = 68\text{ }^{\circ}\text{C} \text{ en } \Delta T(15 \text{ min}) = 76 - 22 = 54\text{ }^{\circ}\text{C}$$

$$\Delta T = \Delta T(0) \cdot (0,5)^n \rightarrow 54 = 68 \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = \frac{54}{68} = 0,794$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,794) = \frac{\log(0,794)}{\log(0,5)} = 0,333$$

$$n = \frac{t}{T_{\frac{1}{2}}} \rightarrow T_{\frac{1}{2}} = \frac{t}{n} \rightarrow T_{\frac{1}{2}} = \frac{15 \text{ min}}{0,333} = 45 \text{ min}$$

$$\mathbf{b} \quad n = \frac{30 \text{ min}}{45 \text{ min}} = 0,667$$

$$\Delta T = \Delta T(0) \cdot (0,5)^n \rightarrow \Delta T = 68 \cdot (0,5)^{0,667} \rightarrow \Delta T = 42,8\text{ }^{\circ}\text{C}$$

$$\rightarrow T(\text{bak}) = \Delta T + 22\text{ }^{\circ}\text{C} = 64,8\text{ }^{\circ}\text{C} \text{ afgerond : } T = 65\text{ }^{\circ}\text{C}$$

$$\text{temperatuurdaling} = 90 - 65 = 25\text{ }^{\circ}\text{C}$$

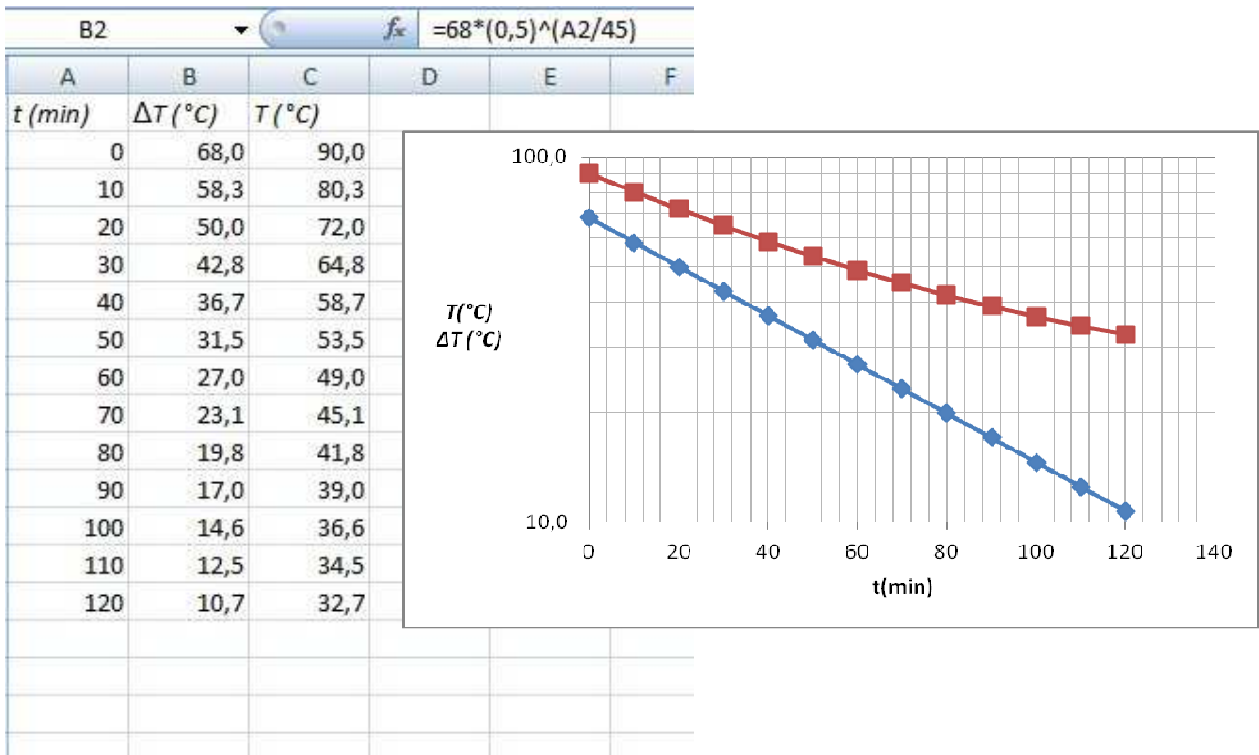
$$\mathbf{c} \quad \Delta T = 8\text{ }^{\circ}\text{C}$$

$$\Delta T = \Delta T(0) \cdot (0,5)^n \rightarrow 8 = 68 \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = \frac{8}{68} = 0,118$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,118) = \frac{\log(0,118)}{\log(0,5)} = 3,08$$

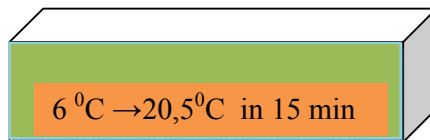
$$\rightarrow t = n \times T_{\frac{1}{2}} = 3,08 \times 45 \text{ min} = 139 \text{ min} = 2 \text{ u en } 19 \text{ min}$$

- d De waarden van T en ΔT zijn in een enkellog-diagram uitgezet tegen t . De grafiek van ΔT loopt lineair, Je kunt het Excel-bestand opgave2.41.xlsx downloaden van de site www.vervoortboeken.nl

Opgave 3.17

Berekening aan opwarmproces.

$$T(\text{omgeving}) = 20,5 \text{ } ^\circ\text{C}$$

a $\Delta T(0) = 14,5 \text{ } ^\circ\text{C}$

volgens grafiek: $T_{\frac{1}{2}} = 2,3 \text{ min}$

b $t = 3 \text{ min} \rightarrow n = \frac{3}{2,3} = 1,30$

$$\Delta T = \Delta T(0) \cdot (0,5)^n \rightarrow \Delta T(3 \text{ min}) = 14,5 \cdot (0,5)^{1,3} = 5,9 \text{ } ^\circ\text{C}$$

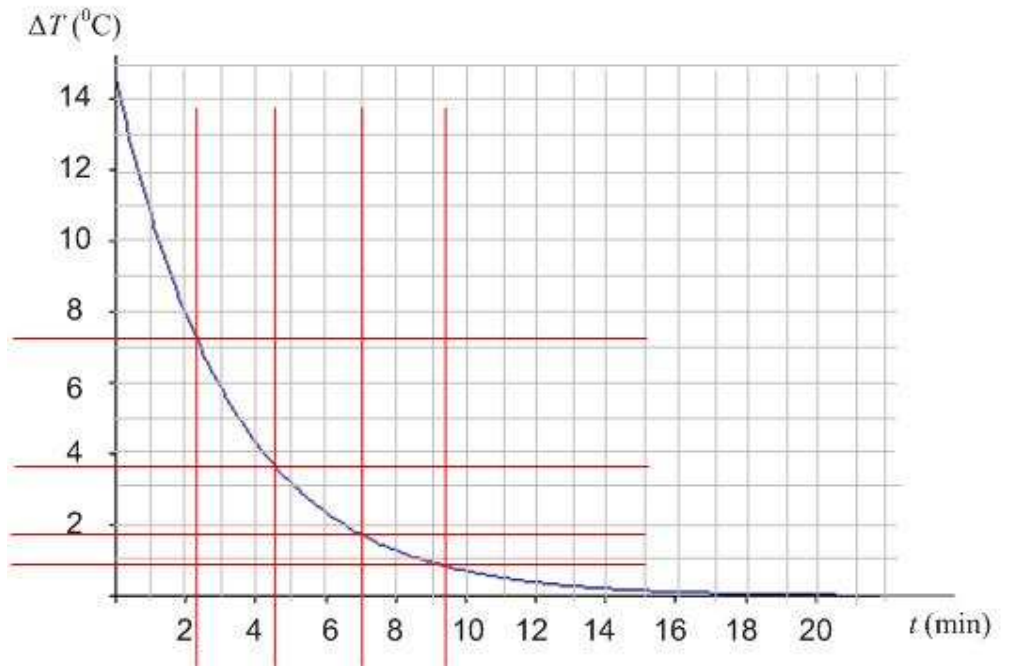
$$\rightarrow T = 20,5 - \Delta T \rightarrow T = 20,5 - 5,9 = 14,6 \text{ } ^\circ\text{C}$$

c $T = 18 \text{ } ^\circ\text{C} \rightarrow \Delta T = 20,5 - 18 = 2,5 \text{ } ^\circ\text{C}$

$$\Delta T = \Delta T(0) \cdot (0,5)^n \rightarrow 2,5 = 14,5 \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = \frac{2,5}{14,5} = 0,172$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,172) = \frac{\log(0,172)}{\log(0,5)} = 2,54$$

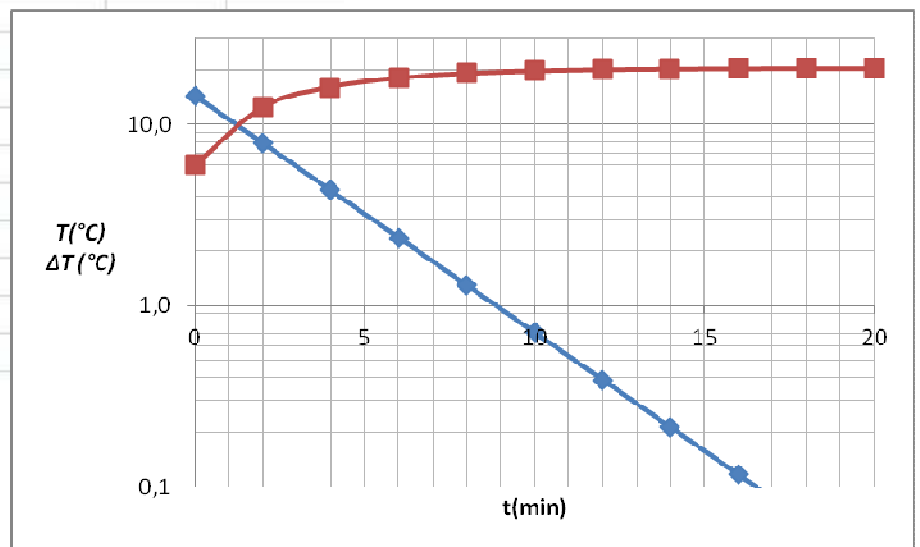
$$\rightarrow t = n \times T_{\frac{1}{2}} \rightarrow t = 2,54 \times 2,3 = 5,8 \text{ min}$$

- d De waarden van T en ΔT zijn in een enkellog-diagram uitgezet tegen t . De grafiek van ΔT loopt lineair, Je kunt het Excel-bestand opgave2.42.xlsx downloaden van de site www.vervoortboeken.nl

B2 $f_x = 14,5*(0,5)^{(A2/2,3)}$

A	B	C	D	E	F
$t \text{ (min)}$	$\Delta T \text{ (}^\circ\text{C)}$	$T \text{ (}^\circ\text{C)}$			
0	14,5	6,0			
2	7,9	12,6			
4	4,3	16,2			
6	2,4	18,1			
8	1,3	19,2			
10	0,7	19,8			
12	0,4	20,1			
14	0,2	20,3			
16	0,1	20,4			
18	0,1	20,4			
20	0,0	20,5			

Opgave 3.18**Berekening aan absorptie van röntgenstraling.**

$$\text{a } E_d = E_i \cdot (0,5)^n \rightarrow E_d = 100\% \cdot (0,5)^3 = 12,5\%$$

$$\text{b } n = \frac{d}{d_{1/2}} = 7$$

$$E_d = E_i \cdot (0,5)^n \rightarrow E_d = 100\% \cdot (0,5)^7 = 0,78\%$$

$$\text{c } E_d = E_i \cdot (0,5)^n \rightarrow E_d = 100\% \cdot (0,5)^{4,6} = 4,1\%$$

$$\text{d } E_d = 0,8 \cdot E_i = 80\% \text{ van invallende energie}$$

$$\text{e } E_d = E_i \cdot (0,5)^n \rightarrow 9,5\% = 100\% \cdot (0,5)^n \rightarrow 0,5^n = 0,095$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,095) = \frac{\log(0,095)}{\log(0,5)} = 3,4$$

$$\text{f } \rightarrow d = n \times d_{1/2} = 3,4 \times d_{1/2}$$

Opgave 3.19**Berekeningen aan doordringdiepte van straling.**

$$\text{a } n = \frac{x}{d_{1/2}} \rightarrow n = \frac{6}{9} = 0,667$$

$$I(x) = I_0 \cdot (0,5)^n \rightarrow I(6 \text{ mm}) = 90 \cdot (0,5)^{0,667} = 57 \frac{\text{W}}{\text{m}^2}$$

b

$$I(x) = I_0 \cdot (0,5)^n \rightarrow 30 = 90 \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = \frac{30}{90} = 0,333$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,333) = \frac{\log(0,333)}{\log(0,5)} = 1,586$$

$$\rightarrow d = n \times d_{1/2} \text{ mm} = 1,586 \times 9 \text{ mm} = 14 \text{ mm}$$

$$\text{c } I(x) = I_0 \cdot (0,5)^n \rightarrow 25\% = 100\% \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = 0,25$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,25) = \frac{\log(0,25)}{\log(0,5)} = 2$$

$$\rightarrow d = n \times d_{1/2} \rightarrow d = 2 \times 9 \text{ mm} = 18 \text{ mm}$$

$$\text{d } I(x) = I_0 \cdot (0,5)^n \rightarrow 20\% = 100\% \cdot (0,5)^n \rightarrow (0,5)^n = 0,20$$

$$\rightarrow n = {}^{0,5}\log(0,20) = \frac{\log(0,20)}{\log(0,5)} = 2,32$$

$$d_{1/2} (\text{hout}) = 22,4 \text{ cm}$$

$$\rightarrow d = n \times d_{1/2} \rightarrow d = 2,32 \times 22,4 \text{ cm} = 52 \text{ cm}$$

Opgave 3.20**Berekeningen aan bacteriegroei 1.**

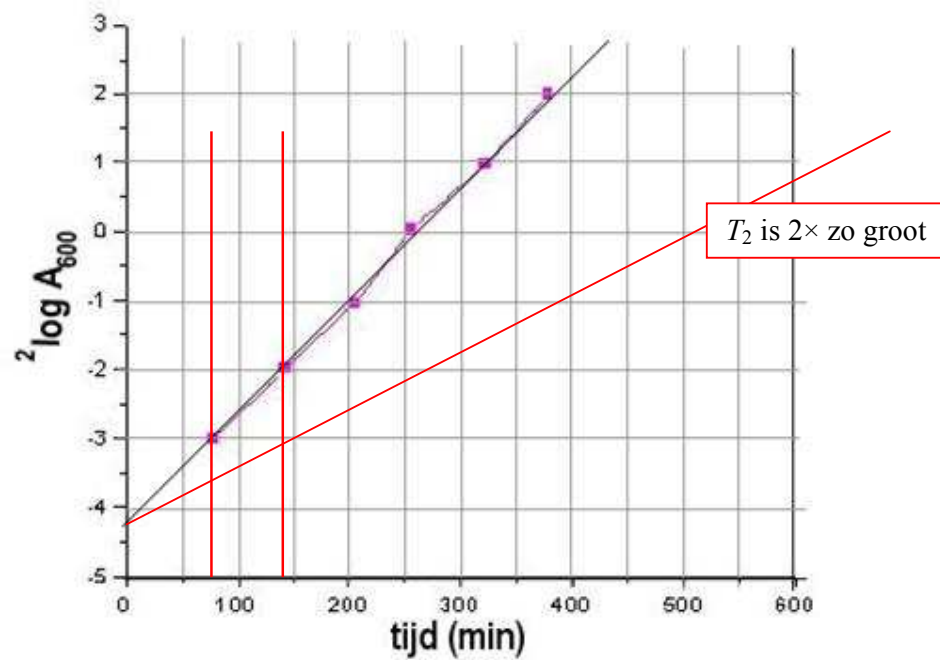
- a** $N = N(0) \cdot 2^n \rightarrow N = 1 \times 2^{10} = 2^{10}$
1 bacterie is gegroeid tot 2^{10} bacterien
- b** $T_2(\text{Eschericia}) = 17 \text{ min}$
 $N = 2^8 \rightarrow t = 8 \times T_2 \rightarrow t = 8 \times 17 \text{ min} = 136 \text{ min}$
- c** $N = N(0) \cdot 2^n \rightarrow 1000 = 2^n$
 $\rightarrow n = \frac{\log(1000)}{\log(2)} = 9,97$
 $t = 9,97 \times 17 = 169 \text{ min}$
- d** In de aanpassingsfase: $c = 10^1 \text{ bact/mL}$
- e** In de logfase is c toegenomen van 10^1 bact/mL tot 10^9 bact/mL
Dus $c = \frac{10^9}{10^1} = 10^8 \times$ zo groot

Opgave 3.21**Berekeningen aan bacteriegroei 2.**

- a** $c = 10 \cdot 2^{20} \text{ bact/mL} = 1,05 \cdot 10^7 \text{ bact/mL}$
- b** $N = 10.000 \times 10 = 10^5 \text{ bact/mL}$
- c** volgens grafiek is hiervoor $16 - 8 = 8$ uur nodig.
- d** $N = N(0) \cdot 2^n \rightarrow 10^5 = 10^1 \cdot 2^n \rightarrow 2^n = 10^4$
 $\rightarrow n = \frac{\log(10^4)}{\log(2)} = 16,6$
 $n = 16,6$ delingen in 8 uur
- e** $T_2 = \frac{8 \times 60 \text{ min}}{16,6 \text{ delingen}} = 29 \text{ min}$

Opgave 3.22

Gebruik van een andere logschaal.

- a ${}^2\log(A_{600}) = -3 \rightarrow A_{600} = 2^{-3} = 0,125$
- b afstand tussen rode lijnen in grafiek
- c ${}^2\log(A_{600}) = -4,2 \rightarrow A_{600} = 2^{-4,2} = 0,054$
- d De afstand tussen rode lijnen wordt $2 \times$ zo groot.
De helling wordt dus $2 \times$ zo klein.